

Almen sprogforståelse, hhx

Vejledning

*Børne- og undervisningsministeriet
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Gymnasiekontoret, november 2020*

Vejledningen præciserer, kommenterer, uddyber og giver anbefalinger vedrørende udvalgte dele af læreplanens tekst, men indfører ikke nye bindende krav.

Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

Indholdsfortegnelse

1. Identitet og formål	2
1.1 Identitet.....	2
1.2 Formål	2
2. Faglige mål og fagligt indhold	3
2.1. Faglige mål.....	3
2.2. Fagligt indhold.....	4
2.3. Omfang.....	6
3. Tilrettelæggelse	6
3.1. Didaktiske principper	6
3.2. Arbejdsformer.....	7
4. Evaluering	8
4.1. Løbende og afsluttende evaluering	8
4.2. Intern prøve	8

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Almen sprogforståelse udgør som del af grundforløbet en fælles basis for arbejdet med sprog og kommunikation i det merkantile gymnasium. Almen sprogforståelse har to elementer: sproglig bevidsthed og sproglig analysefærdighed. Disse elementer er ligeværdige, betinger gensidigt hinanden og sikrer faglig dybde.

I forløbet arbejdes der på introducerende niveau med grammatiske, semantiske og pragmatiske synsvinkler på tekster både receptivt og produktivt i et alment, sproghistorisk, internationalt og erhvervsorienteret perspektiv. I forløbet samarbejder sprogene om det kernestof, der er fælles for alle gymnasiets sprogfag. Forløbet fungerer endvidere som introduktion til de sproglige studieretninger ved at vise, hvordan beskæftigelsen med sprog er både alment dannende og studieforberedende i et merkantilt perspektiv.

Almen sprogforståelse er et forløb og ikke et selvstændigt fag. Forløbet har introducerende karakter og sikrer et fælles udgangspunkt for det videre sproglige arbejde i det merkantile gymnasium i såvel sprogfagene som fagene i øvrigt.

Forløbet i almen sprogforståelse introducerer, men kan ikke færdiggøre arbejdet med sproglig bevidsthed (viden om sprog og sproglig opmærksomhed) og analysefærdighed (sproglig analyse med anvendelse af faglig terminologi). Forløbet forudsætter således, at der arbejdes videre i de involverede fag med det nye sproglige grundlag, og at eleverne hele tiden er bevidste om, hvordan det spiller ind både i deres egen praksis og i deres analysefærdighed. Det er desuden væsentligt, at elevernes sproglige kreativitet styrkes gennem anvendelse af deres sproglige viden og sproglige intuition i arbejdet med tekster. Det vil i forlængelse heraf være naturligt, at eleverne arbejder både receptivt og produktivt med sproglige fænomener.

Almen sprogforståelse er baseret på et nært samarbejde mellem sprogfagene, og forløbet lægger op til stadig opfølgning i både sprogfag og øvrige fag gennem hele gymnasieforløbet. Det er dog fortsat vigtigt at understrege, at forløbet i alle henseender er introducerende under hensyntagen til den forholdsvis korte tidsramme for forløbet.

1.2 Formål

Almen sprogforståelse styrker elevernes teoretiske sprogforståelse og deres færdigheder i at analysere tekster med brug af relevant faglig terminologi. Gennem arbejdet med tekster i både almene, faglige og erhvervsorienterede sammenhænge er formålet endvidere på et introducerende niveau at træne elevernes sproglige kreativitet og kommunikative kompetencer på dansk og fremmedsprog. Gennem arbejdet med sprog og kommunikation i en virkelighedsnær kontekst bidrager almen sprogforståelse i form af viden og kundskaber til elevernes almene dannelse, udviklingen af deres studiekompetencer og kommunikative kompetencer i et globaliseret erhvervsliv. Almen sprogforståelse medvirker til at kvalificere elevernes valg af sproglige studieretninger og til at styrke elevernes karrierekompetence inden for sprog og kommunikation.

Almen sprogforståelse (AP) indgår sammen med økonomisk grundforløb (ØG) i grundforløbet på hhx, der afsluttes i den første uge i november.

Hensigten med forløbet i almen sprogforståelse er at udvikle basale sproglige kompetencer, som efter forløbets afslutning skal videreføres i sprogfagene og dansk på hhx. Undervisningssproget i forløbet er dansk, og der inddrages løbende eksempler fra fremmedsprogene.

Et væsentligt formål med almen sprogforståelse er at være med til at kvalificere elevernes valg af studieretningsforløb, i særlig grad de sproglige studieretninger. Undervisningen skal bidrage til at give eleverne en forståelse for mulige karriereveje inden for sproglige studier. Derudover skal eleverne opnå forståelse for sprog som tillægskompetence, hvor sproglig korrekthed og præcision udgør vigtige elementer i global og kommunikativ kompetence, og ligeledes forstå, at sprog er en vigtig nøgle til verden.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

De faglige mål i almen sprogforståelse har introducerende karakter og befinder sig på et basalt videns-, kundskabs-, færdigheds- og anvendelsesniveau.

Eleverne skal kunne:

- *anvende viden om grammatik, semantik og pragmatik i arbejdet med erhvervsrelaterede tekster på dansk og fremmedsprog, de møder i gymnasiet, samt egne tekster*

Dette mål vedrører elevernes viden om sprogets grammatiske, semantiske og pragmatiske aspekter, det vil sige viden om sprogets struktur, indhold og betydning samt sprogets brug i praksis. Målet er, at eleverne skal kunne anvende denne viden, når de arbejder med tekster i dansk og fremmedsprogene med præcis brug af en faglig terminologi med særligt fokus på erhvervsrelaterede tekster. Det er vigtigt at understrege, at også fiktionstekster kan være genstand for elevernes analytiske arbejde, så også det brede genrebegreb inddrages.

Gennem forløbet opnår eleverne en grundlæggende viden om sammenhængen mellem sprogets udtryk og indhold. Det er således vigtigt, at eleverne opnår forståelse for, at sprogets grammatik og udtryksfærdighed hænger sammen med sprogets betydningsmæssige dimension. Der kan fx arbejdes med ordklasser og bøjninger samt med ordenes denotative og konnotative betydning. Desuden kan billedsprog og semantiske skemaer inddrages. Eleverne kan arbejde med sammenhængen mellem ords udtryk og indhold, fx i den politiske debat, nyhedsindslag, markedsføringsmateriale, annoncer o. lign.

- *foretage syntaktisk analyse i teksteksempler fra dansk og fremmedsprog*

Dette mål vedrører elevernes viden om sætningstyper og sætningsanalyse. Eleverne skal kunne identificere de forskellige led i en sætning ved hjælp af faglig grammatisk terminologi. Efter forløbet fortsætter arbejdet med sætningsanalyse i sprogfagene, hvor bl.a. engelsk A har sætningsanalyse som en del af den afsluttende skriftlige prøve. Derfor henstilles der til, at begrebsapparatet fra almen sprogforståelse løbende inddrages i den daglige undervisning i dansk og alle fremmedsprog både metodisk og didaktisk.

- *anvende sprog til at kunne kommunikere hensigtsmæssigt i nationale og internationale, herunder erhvervmæssige, sammenhænge*

Dette mål vedrører elevernes sproglige og kommunikative kompetence til at kunne udtrykke sig klart og præcist, både mundtligt og skriftligt, under hensyntagen til den retoriske situation, hvad enten kommunikationen foregår i en dansk eller international kontekst, og hvad enten det foregår privat, fagligt eller erhvervmæssigt. I den forbindelse skal eleverne være bevidste om betydningen af genrevalg, sprognormer og standardformuleringer ift. den kommunikative kontekst.

- *demonstrere viden om forskellige verbale og non-verbale kommunikationsformer*

Dette mål vedrører elevernes viden om, at kommunikation foregår både via et verbalt sprog, der kan være mundtligt eller skriftligt, og via det non-verbale sprog, der kan bestå af kropssprog (fx mimik, gestik, stemmeføring), tegn, skilte og signaler.

- *identificere forskelle og ligheder mellem dansk og fremmedsprog, med inddragelse af sproghistorisk viden*

Dette mål vedrører elevernes viden om de sproglige bånd, der er mellem dansk og de europæiske fremmedsprog, de møder i gymnasiet. Målet er, at eleverne opnår en forståelse for deres eget sprog, når de undersøger forskelle og ligheder mellem sprogene med inddragelse af grundlæggende viden om, hvordan sprogene har udviklet sig under gensidig påvirkning gennem tiden.

- *anvende elementær viden om kommunikationsteori i arbejdet med tekster både receptivt og produktivt i såvel almene, faglige og professionelle sammenhænge*

Dette mål vedrører elevernes viden om, hvordan sproget bruges i forskellige situationer med forskellige formål. Målet er, at eleverne både kan analysere eksempler på forskellige kommunikationssituationer samt selv formulere tekster, der henvender sig til forskellige modtagere i forskellige situationer.

2.2. Fagligt indhold

Det faglige indhold er i vid udstrækning kernestof i alle sprogfag. Det skal derfor medtænkes i forløbet, at eleverne skal opleve sammenhæng i den sproglige undervisning – både i selve forløbet og i forløbets kobling til den øvrige undervisning i dansk og sprogfagene samt i og efter grundforløbet. Det er i den forbindelse vigtigt at være opmærksom på, at ”Bekendtgørelse om de gymnasiale uddannelser” indeholder et krav om, at institutionen som hovedregel anvender “...samme grammatiske terminologi i undervisningen”¹. Mange skoler vil typisk vælge at bruge de latinske betegnelser som fælles grammatisk terminologi.

Det kan være en god ide, at læreren udvælger et begrænset antal tekster, der kan anvendes flere gange i forløbet og med forskellige indgangsvinkler. Således kan den samme tekst både analyseres med et grammatisk, semantisk og pragmatisk fokus, ligesom der kan anlægges en sproghistorisk vinkel.

Gennem det faglige indhold skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Det faglige indhold er:

– *sproglig praksis, herunder sprog brugt i private, faglige og professionelle sammenhænge*

Eleverne tilegner sig viden om, hvordan sproget bruges i praksis i bestemte situationer og afhængigt af formål. Der kan fx arbejdes med:

- karakteristiske træk ved tale- og skriftsprog på dansk og udvalgte fremmedsprog
- standardsprog og sprogvarianter, herunder dialekter, kronolekter og sociolekter
- gængse genretræk.

Jf. det udvidede tekstbegreb og arbejdet med multimodale tekster kan eleverne fx analysere brug af slang i en rap-tekst, ungdomssprog og regionalt sprog i lydoptagelser eller videoer, formelt sprog og standardformuleringer i en officiel skrivelse og i erhvervsrettet kommunikation.

Eleverne tilegner sig grundlæggende viden om, at man ved hjælp af sproget kan udføre en handling. Det kan fx være informerende, handlingsregulerende eller selv fremstillende sprog handlinger, som afsenderen kan bruge i forskellige sammenhænge med forskellige formål. Eleverne skal således kunne kategorisere enkelte typer af sprog handlinger og afkode den intenderede ytring ud fra konteksten. Der kan arbejdes med analyse af tekst fra både virkelighedens og fiktionens verden.

Eleverne skal blive i stand til såvel receptivt som produktivt at udtrykke sig i den genre, der er hensigtsmæssig for kommunikationssituationen. Eleverne skal have kendskab til karakteristiske træk ved forskellige genrer, herunder talesprog og skriftsprog. Der kan arbejdes med de forskellige udtryksformer, som eleverne anvender i private, faglige og professionelle sammenhænge - eksempelvis på de sociale medier, i et fagligt oplæg på klassen eller gennem en mail til en arbejdsgiver.

Eleverne skal således kunne afkode karakteristiske træk som fx ordforråd, stilleje og kontekst ved

- privat sprog, herunder uformelt sprog, brug af jargon og tegn
- fagligt sprog, herunder formelt sprog og brug af fagbegreber
- professionelt sprog, herunder standard vendinger og høflighed i virksomhedens interne og eksterne kommunikation.

Der kan fx arbejdes med teksttyper som sms'er, posts på sociale medier, mails, faglige oplæg og rapporter, websites, annoncer samt forretningsbreve.

– *elementær kommunikationsteori*

Der arbejdes både receptivt og produktivt med forskellige kommunikationsmodeller. Der kan eksempelvis arbejdes med det retoriske pentagram og de tre appelformer, hvor eleverne får forståelse for hensigtsmæssig kommunikation under hensyntagen til forholdet mellem afsender og modtager, emnet, situationen, sproglige virkemidler og valg af genre. Eleverne kan fx analysere og producere taler, blogs eller reklamer. Andre kommunikationsmodeller såsom Laswells kommunikationsmodel kan også anvendes.

¹ Jf. Bekendtgørelse om gymnasiale uddannelser, § 16 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=191190>

– *verbal og non-verbal kommunikation*

Eleverne lærer, at kommunikation foregår både via et verbalt sprog, der kan være mundtligt eller skriftligt, og via det non-verbale sprog, der bl.a. kan bestå af kropssprog (fx mimik, gestik, stemmeføring), tegn, skilte og signaler. Der kan fx arbejdes med

- analyse af karakteristiske træk ved det talte sprog, eksempelvis tøven og betoning
- analyse af kropssprog i visuelle tekster, herunder medieklip, tegneserier, reklamer og taler
- analyse af brugen af emojis og tegn i digitale teksttyper, fx blogs, diverse posts og kommentarer på sociale medier.

– *grammatisk terminologi og analysefærdighed*

Gennem forløbet tilegner eleverne sig viden om de enkelte ordklasser og sætningsled. Der arbejdes intensivt med sætningsanalyse, og det er et mål, at eleverne kan identificere de forskellige sætningsled ved forløbets afslutning. Efterfølgende fortsætter arbejdet med at gøre eleverne sikre i sætningsanalyse i fagene. Sætningsanalysen tager udgangspunkt i danske tekster, mens fremmedsprogene bidrager komparativt med eksempler for at illustrere forskelle og ligheder mellem sprogene.

– *elementær sproghistorie, sammenhæng mellem sprog og nationalitet samt sprog i globaliseringens tidsalder*

Eleverne opnår en basal viden om det danske sprogs historie. Eleverne skal kunne genkende ord fra andre sprog og opnå bevidsthed om forskelle og ligheder mellem dansk og andre sprogs strukturer. Der kan fx arbejdes med låneord, transparente ord og den germanske lydfor skydning ud fra simple oversigtsmodeller.

Eleverne opnår desuden en viden om sammenhængen mellem sprog og kultur. Man kan fx inddrage begreber som nationalsprog og sprogpolitik i forskellige kulturer. Desuden kan man sammenligne, hvordan man kommunikerer og udtrykker sig sprogligt i forskellige kulturer med hensyn til tiltaleformer, høflighed og kontekst. Eleverne kan bl.a. arbejde med at analysere, hvilke udfordringer der kan opstå, når en virksomhed skal markedsføre et nyt produkt i andre kulturer. Man kan desuden undersøge, om der sker en ensretning i de forskellige sprogs udtryk som følge af globaliseringen. Eleverne kan fx iagttage, hvordan engelske låneord vinder indpas i dansk og i de forskellige fremmedsprog.

– *elevernes egen tekstproduktion*

Formålet med at inddrage elevernes egen tekstproduktion (fx podcasts, blogindlæg, memes, tweets, opslag, anmeldelser og jobansøgninger) i undervisningen er at sætte dem i en aktiv læringsrolle og give dem mulighed for at forankre deres viden om sprog i praksis. Det er vigtigt at understrege, at tekstproduktionen kan være på alle sprog og på alle niveauer.

Elevernes egen tekstproduktion skal medvirke til at styrke deres bevidsthed om og refleksion over anvendt sprog. Hensigten med på den måde at gøre eleverne til aktive medskabere i undervisningen er at understøtte deres motivation og glæde ved sprog holdt op imod egne forudsætninger.

2.3. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 50-75 sider.

Undervisningen i almen sprogforståelse bygger på en bred vifte af faglige materialer, fx lærebøger, trykte såvel som digitale tekster, lydfiler, filmklip, grammatik og arbejdsark.

Alle typer af materialer indgår som en del af omfanget, der opgøres efter et rimelighedsskøn i forbindelse med arbejdet med de enkelte materialer. Det er nødvendigt at tage hensyn til teksternes sværhedsgrad i vurderingen af omfanget. Det vil næppe være svært at nå det forventede omfang i dette forløb på i alt 45 timer (vær opmærksom på, at der ikke er fordybelsestid i forløbet). Det vil snarere være en udfordring ikke at overstige de ca. 75 sider. Det er således vigtigt at foretage en løbende prioritering og et valg af eksemplariske tekster.

Omfanget af fagligt stof anføres i beskrivelsen af den gennemførte undervisning (undervisningsbeskrivelsen), der færdigredigeres ved afslutningen af undervisningen i forløbet. Omfanget angives normalt med en sådan detaljeringsgrad, så det af undervisningsbeskrivelsen fremgår, hvorledes det faglige stof har været vægtet i undervisningsforløbet. Dette kan ske ved at angive et skønsmæssigt sidetal eller en procentvis fordeling af stoffet.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen i almen sprogforståelse tager udgangspunkt i et fagligt niveau svarende til elevernes sproglige og grammatiske viden fra grundskolen. Undervisningen tilrettelægges i et samarbejde mellem dansk og fremmedsprog. Det skal ved tilrettelæggelsen sikres, at hele forløbet i almen sprogforståelse er sammenhængende. Temaerne fra almen sprogforståelse tages løbende op i undervisningen i dansk og fremmedsprog, som alle er lige forpligtede på, at undervisningen i almen sprogforståelse integreres i den øvrige sprogundervisning, også efter grundforløbets afslutning. Undervisningen i de to elementer: sproglig bevidsthed og sproglig analysefærdighed, integreres og vægtes ligeligt, så almen sprogforståelse fremstår som en helhed. Tilrettelæggelsen skal sikre, at konkrete og virkelighedsnære eksempler på sprog og kommunikation danner udgangspunkt for arbejdet med teoretisk sprogforståelse og sproglig analysefærdighed. Der arbejdes i undervisningen med det udvidede tekstbegreb.

Det er vigtigt at anerkende elevernes forskellige forudsætninger og kompetenceniveau fra grundskolen, så deres lyst og motivation til sprog støttes og bevares.

Det anbefales, at der ligger en detaljeret plan klar for hele forløbet med specificering af de enkelte moduler ved dets begyndelse samt at der afsættes timer i almen sprogforståelse på skemaet, således at det direkte af skemaet fremgår, at der er tale om lektioner i almen sprogforståelse og ikke fx dansk eller engelsk.

For at sikre kontinuitet i forløbet kan det være en ide at operere med en ”skyggelærer”-ordning, hvor en række lærere er skemalagt således, at de kan træde ind som erstatning for en fraværende lærer. På den måde kan man undgå aflysninger og u hensigtsmæssige brud med lektionsplanlægningen, hvilket medvirker til, at lærerne opfatter forløbet som mindre presset samtidig med, at den kontinuerlige kobling til undervisningen i de øvrige sprogfag kan fastholdes.

De involverede fag bidrager med undervisningstid til almen sprogforståelse, og det vil være oplagt at lade fagene bidrage ligeligt med timer, da ideen med forløbet er, at det er i alle sprogs interesse, at eleverne opnår en grundlæggende sproglig bevidsthed og analysefærdighed. Det anbefales, at skolerne indtænker muligheder for løbende koordineringsmøder for lærerne i almen sprogforståelse, så man sikrer ensartede forløb på tværs af alle hold.

Undervisnings sproget er som udgangspunkt dansk, og det vil være naturligt, at dansk og engelsk er de bærende sprog i forløbet jf. elevernes sprogfærdigheder på det gældende tidspunkt i deres uddannelsesforløb, men det er ikke hensigten, at disse to sprog alene tegner forløbet. Andet og evt. tredje fremmedsprog deltager på lige fod med dansk og engelsk i de dele af forløbets indhold, hvor det giver mening. Ligeledes er det væsentligt, at fagene i den særfaglige undervisning, dvs. i dansk, engelsk og øvrige fremmedsprog, løbende in-

tegrerer indholdselementer fra almen sprogforståelse i grundforløbet og efterfølgende i studieretningsforløbet, så eleverne får en oplevelse af, at almen sprogforståelse ikke er et isoleret forløb, men en nødvendig basis for det sproglige arbejde i alle sprogfag.

Læreplanen for almen sprogforståelse tager udgangspunkt i et funktionelt sprogsyn. Derfor lægger læreplanen op til, at det sproglige aspekt af undervisningen i høj grad integreres med undervisningen i tekst og kultur, så de sproglige elementer hverken i undervisningstilrettelæggelsen eller i elevens afkodning kommer til at fremstå som isolerede øer i forhold til det øvrige arbejde i sprogfagene.

Det funktionelle sprogsyn

Det funktionelle sprogsyn fremhæves eksplicit i den nye læreplan og er blevet retningsanvisende på en række områder under *Didaktiske principper*. Det, der kendetegner et funktionelt sprogsyn, er først og fremmest en opfattelse af sprog som værende et kommunikationsmiddel mellem mennesker og kulturer, hvorfor fokus mere er på anvendelsen af sproget end på sprogets underliggende systemer. Sprog anskues som social handlen, og derfor tillægges konteksten stor betydning. Fra et funktionelt perspektiv opfattes sproglige strukturer ikke som noget, der eksisterer uafhængig af vores brug af dem, men snarere som noget, der kontinuerligt skabes og omskabes netop i vores anvendelse af dem. Man er altså ikke kun interesseret i sprogets strukturer og former, men lige så meget i *funktionen* af disse strukturer og former i en given kontekst.

Brug af autentiske tekster bliver dermed centralt i undervisningen, idet disse tilbyder en reel kontekst, som man på den ene side kan belyse sproglige aspekter ud fra, og som man på den anden side kan kvalificere forståelsen af ved netop at anlægge et sprogligt fokus. Således fremmer denne tilgang både elevernes sproglige bevidsthed og deres tekstlæsningssevner.

Det er vigtigt at inddrage virkelighedsnære teksteksempler for at markere hhx-uddannelsens merkantile profil. Man kan fx tage udgangspunkt i en ejendomsmæglerannonce og indkredse interessante sproglige opmærksomhedsfelter, herunder se på evt. sproglige fejl, ordvalg og sætningskonstruktioner samt arbejde med alternative formuleringer og varierede afsender-modtager-forhold. Derved etableres en sammenhæng mellem sproglig bevidsthed og sproglig analysefærdighed. Et andet eksempel kunne være at arbejde med madopskrifter eller madanmeldelser og analysere sætningskonstruktioner, ordvalg, skrivehandlinger og skriveformål.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges med variation og progression i valget af arbejdsformer, så eleverne udvikler såvel deres sproglige analysefærdighed som deres sproglige bevidsthed, refleksion og kreativitet. Mundtlig fremstilling og skriftlighed indgår som en væsentlig del af arbejdet for at styrke elevernes formidlingsevne og medvirker til faglig fordybelse og forståelse. Gennem anvendelse af en bred vifte af arbejdsformer og faglige hjælpemidler præsenteres forskellige sprogsyn og sproglæringsstrategier. Arbejdsformerne skal bringe eleverne i en aktiv læringsrolle og skal fremme deres sproglige iagttagelsesevne og generelle bevidsthed om sprog. Dermed udvikles elevernes evne til at læse og fortolke tekster i kulturel kontekst, og deres evne til at anvende viden om sprog til hensigtsmæssig kommunikation i almene og faglige sammenhænge styrkes. Den mundtlige og skriftlige dimension integreres, så det understøtter en udvikling af elevernes formidlingsmæssige kompetencer i forskellige kommunikationssituationer. Der arbejdes med både induktive og deduktive arbejdsformer samt med oversigtsmateriale og forskellige opgavetyper, der tilgodeser de faglige mål og det faglige indhold ift. den merkantile profil. Undervisningen skal gøre eleverne bevidste om, at stærke sproglige kompetencer rummer et bredt studie- og karrierespæktiv.

Almen sprogforståelse er et kort, introducerende forløb. Kravet om variation og progression er knyttet tæt sammen med forløbet to dimensioner (sproglig analysefærdighed og sproglig bevidsthed). At de færdighedsmæssige og bevidsthedsmæssige sider af faget udvikles i sammenhæng, peger på nødvendigheden af, at der veksles ikke kun mellem induktive og deduktive tilrettelæggelsesformer, men også mellem receptive og produktive.

Undervejs skal det sikres, at der hele tiden er forbindelse mellem det, eleverne har lært, og det, de skal til at lære.

4. Evaluering

4.1. Løbende og afsluttende evaluering

Der foretages løbende evaluering, og der gives anvisninger på, hvordan eleverne kan forbedre sig. Anvisningerne skal desuden træne eleverne i at reflektere over egen faglig udvikling.

En eller flere evalueringer foretages, så eleverne får en bevidsthed om deres progression. Evalueringen skal være fremadrettet og formativ, så eleverne får anvisninger på, hvordan de kan forbedre deres sproglige kompetence. Det betyder, at der skal gives forslag til, hvordan den enkelte elev gradvist bliver i stand til at udvikle sine faglige kompetencer og dermed opfylde de faglige mål. Det kan ved begyndelsen af hvert modul være hensigtsmæssigt fx at anvende tænkeskrivning, således at eleven skriftligt udtrykker sin forforståelse, viden samt relevant ordforråd inden for emnet og dermed selv kan evaluere sin progression ved afslutningen af modulet. Det er vigtigt at påpege fremskridt inden for de valgte fokusområder og give positiv kritik der, hvor eleverne klarer de sproglige og indholdsmæssige udfordringer adækvat.

4.2. Intern prøve

Der afholdes en intern individuel prøve, der dækker de faglige mål og det faglige indhold. Prøven afvikles i forbindelse med afslutningen af grundforløbet. Eleven prøves i sproglig bevidsthed og sproglig analysefærdighed på dansk og på et eller flere fremmedsprog.

Den enkelte skole udarbejder og afvikler den afsluttende, interne prøve. Finansieringen af denne er indeholdt i forløbets samlede timetal. Det er skolens ansvar at sikre, at den enkelte elev samlet modtager 45 x 60 minutters undervisning inkl. afsluttende prøve. Den interne prøve skal dække de faglige mål og det faglige indhold og skal afspejle indholdet af undervisningen i forløbet. I udarbejdelsen af den interne prøve er det igen væsentligt at tage hensyn til, at forløbet i almen sprogforståelse har introducerende karakter og befinder sig på et basalt videns-, kundskabs-, færdigheds- og anvendelsesniveau.

Den interne prøve er individuel og kan foregå både mundtligt eller skriftligt eller som en kombination. Det anbefales, at den interne prøve er udarbejdet ved forløbets start, og at alle undervisere er gjort bekendt med prøvens ramme og indhold, så undervisningen kan tilrettelægges i overensstemmelse hermed. Prøven skal tilrettelægges således, at eleverne prøves og vurderes bredt i de faglige mål og faglige indhold.

Som i det øvrige forløb i almen sprogforståelse er det vigtigt, at såvel dansk som fremmedsprogene medvirker til udarbejdelsen af den interne prøve, ligesom det skal sikres, at alle faglige mål dækkes. I bedømmelsen af prøven vægtes positivt, hvad eksaminanden mestrer.

Nedenfor gives inspiration til forskellige måder, hvorpå den interne prøve kan afvikles. Uanset hvilken prøveform, der vælges, er det vigtigt, at eleverne prøves i både sproglig bevidsthed og analysefærdighed.

Mundtlig prøve:

Der er mulighed for at afvikle den interne prøve som en mundtlig prøve med eller uden forberedelse.

Eksempel 1: Mundtlig prøve uden forberedelse

Prøven kan fx vare 20 minutter. Eksamensopgaverne fordeles ved lodtrækning. Den enkelte eksamensopgave kan indeholde fx 3-4 spørgsmål, der tager udgangspunkt i forløbets indhold. Prøven afvikles som en samtale mellem elev, eksaminator og censor. Eleven kan fx blive bedt om at lave en syntaktisk analyse af kortere sætninger på dansk og engelsk samt forholde sig til sproglige udsagn i et kortere tekststykke på dansk.

Eksempel 2: Mundtlig prøve med forberedelse

Prøven kan fx vare 20 minutter med 40 minutters forberedelse. Eksamensopgaverne fordeles ved lodtrækning. Da der arbejdes med det udvidede tekstbegreb i forløbet, er det muligt at inddrage forskellige typer af tekster i eksamensopgaven. Fx kan eleven blive bedt om at analysere en reklame eller jobannonce med inddragelse af viden om morfologi, semantik og syntaks. Prøven afvikles som en samtale mellem elev, eksaminator og censor.

Skriftlig prøve

Der er mulighed for at afvikle den interne prøve som en skriftlig prøve. Det er vigtigt, at den skriftlige prøve giver mulighed for at vurdere både elevernes sproglige bevidsthed og sproglige analysefærdighed. Som alt-overvejende hovedregel vil der ved anvendelse af generelt udbudte digitale testværktøjer ikke være mulighed for at afdække den gennemførte undervisning fyldestgørende. Det anbefales derfor, at skolen selv udvikler prøven, så den bedst muligt afspejler den gennemførte undervisning i forløbet.

Kombination af mundtlig og skriftlig prøve

Der er mulighed for at afvikle den interne prøve som en kombination af en mundtlig og skriftlig prøve. Skolen kan eksempelvis udarbejde en skriftlig prøve, der afprøver elevens analysefærdigheder i kombination med en mundtlig prøve med fokus på elevens sproglige bevidsthed.

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad elevens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1. Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering.

Det anbefales, at skolerne definerer og tydeliggør rammerne for karakterfastsættelsen ved den afsluttende prøve på tværs af hold. Dette kan fx gøres ved at udarbejde en fælles rettenøgle eller et fælles evalueringsskema eller ved at etablere andre former for tydelige kriterier, som alle lærere anvender i karakterfastsættelsen.

Almen sprogforståelse indgår sammen med økonomisk grundforløb med en samlet karakter på 0,5 på elevernes eksamensbevis. Det anbefales, at skolerne tilvirker en lokal karakterbeskrivelse i overensstemmelse med karakterbekendtgørelsen til brug for ensartet karakterfastsættelse ved den afsluttende prøve på tværs af hold – og på tværs af AP og ØG.